

אוניברסיטת בר-אילן

**וויסות-עצמי בלמידה ומוטיבציה בקרב תלמידים מחוננים, מצטיינים ועם יכולות
ממוצעות במקצועות ה-STEM:**

בחינת ההבדלים בין תלמידים ברמות סוציו-אקונומיות שונות

הנאדי הזימה

עבודה זו מוגשת כחלק מהדרישות לקבלת תואר מוסמך בבית הספר לחינוך,

של אוניברסיטת בר אילן

תקציר

וויסות עצמי בלמידה הינו תהליך פעיל המסייע לתלמידים לנהל את מחשבותיהם, התנהגויותיהם ורגשותיהם כדי לנווט בהצלחה את חוויות הלמידה שלהם. מחקרים קודמים ערכו השוואה בין תלמידים מחוננים ותלמידים בעלי יכולות ממוצעות במידת הוויסות העצמי בלמידה. הממצאים ביחס לוויסות עצמי בלמידה בקרב תלמידים מחוננים ומצטיינים הינם סותרים ולא אחידים. בחלק ממחקרים אלו נמצא שתלמידים מחוננים משתמשים באסטרטגיות ויסות עצמי בלמידה יותר בהשוואה לתלמידים שאינם מחוננים ובחלק מהמחקרים נמצא ההפך. בנוסף, עד כה לא נערך מחקר שבחן את ההבדלים בוויסות עצמי בלמידה בקרב תלמידים מחוננים ומצטיינים לעומת תלמידים בעלי יכולות ממוצעות במקצועות STEM (מדע, טכנולוגיה, הנדסה ומתמטיקה) תוך התייחסות להשפעתם של גורמים סביבתיים (כדוגמת מצב סוציו-אקונומי). המחקר הנוכחי בחן את ההבדלים במוטיבציה וויסות עצמי בלמידה בין תלמידי מחוננים ובעלי הישגים גבוהים ותלמידים ממוצעים בתחומי ה-STEM ברמות סוציו-אקונומיות שונות. במחקר השתתפו 151 תלמידים בכיתות י"א-י"ב משני בתי ספר שונים (88 בנות, 63 בנים) שחולקו לארבע קבוצות מחקר על סמך האינטליגנציה הכללית שלהם, וציוניהם במתמטיקה ומדעים. כל המשתתפים נבחנו במבחן אינטליגנציה כללית ומילאו שאלוני וויסות עצמי בלמידה ומוטיבציה. בנוסף, נערכו ראיונות עומק חצי מובנים עם 12 תלמידים (שלושה תלמידים מכל קבוצת מחקר). תוצאות המחקר הראו כי בקרב מחוננים בעלי הישגים גבוהים במקצועות ה-STEM כל מדדי המוטיבציה היו גבוהים משמעותית בהשוואה לתלמידים לא-מחוננים עם יכולות ממוצעות בתחומי ה-STEM. הבדלים אלו בלטו במיוחד בקרב תלמידים ממצב סוציו-אקונומי נמוך. בנוסף תלמידים מחוננים ובעלי יכולות ממוצעות במקצועות ה-STEM דיווחו על שימוש רב יותר באסטרטגיות של ויסות עצמי בלמידה בהשוואה לתלמידים לא מחוננים עם יכולות ממוצעות בתחומי ה-STEM במיוחד באסטרטגיות של ארגון, מטה-קוגניציה, ניהול זמן וסביבת למידה, למידה עם חברים, וויסות מאמץ. תלמידים מחוננים ובעלי יכולות גבוהות במקצועות ה-STEM דיווחו על שימוש רב יותר באסטרטגיות ארגון בהשוואה לתלמידים לא מחוננים עם יכולות ממוצעות במקצועות ה-STEM. תלמידים במצב סוציו-אקונומי נמוך דיווחו על שימוש רב יותר באסטרטגיות ארגון בהשוואה לתלמידים ממצב סוציו-אקונומי גבוה. כמו כן, ממצאי המחקר הראו שתלמידים לא-מחוננים עם יכולות ממוצעות במקצועות ה-STEM דיווחו על שימוש רב יותר בחשיבה ביקורתית בהשוואה לתלמידים מחוננים עם יכולות גבוהות במקצועות ה-STEM.